

استاد وحید دستگردی

بزرگترین محقق ایرانی در آثار و زندگی نظامی

در شماره‌های قبل قول داده بودیم که استاد وحید دستگردی را در مجله معرفی کنیم. اینک شرح زیر را که از طرف آقای وحیدزاده پسر آن مرحوم و مدیر مجله ارمغان تهیه شده است چاپ میکنیم. باید دانست که تحقیقات مرحوم وحید درباره نظامی شهرت جهانی دارد.

مرحوم وحید از هفت تا دوازده سالگی در دستگردی مولد خویش که دهیست در پنج کیلومتری جنوب غربی اصفهان، بفرار گرفتن، قدمات فارسی و عربی اشتغال ورزید و در چهارده سالگی برای ادامه تحصیل رهسپار اصفهان گردید.

پدر وی که بشغل ذراعت اشتغال داشت چون استعداد و قریحه فرزند را مشاهده کرد با کمی بساعت و در نتیجه اصرار دوستان با ادامه تحصیل فرزند موافقت نموده از این پس مرحوم وحید با تمام قوی در شهرستان مذکور بشکله معلومات خویش پرداخت.

ادبیات و حکمت و فقه و غیره را نزد اساتید فن مانند مرحوم میرزا حبیبی مدرس اصفهانی و مرحوم سید محمد باقر ورچه که از فحول دانشمندان عصر شمار میشوند فرا گرفت و در اندک زمانی که شاید از ده سال تجاوز نیکرد خود از مشاهیر ادب و گویندگان استاد شمار رفت. مرحوم وحید از دوران کودکی دارای طبعی موزون و قریحه سرشار بود و نبوغ وی در سخن سرائی زمانی آغاز میگردد که آنش جنگ بین المللی اول (۱۹۱۸ - ۱۹۱۴) شعله ور و کشور ایران بوسیله قشونهای روسیه تزاری و انگلیسی اشغال گردید.

در اوایل سال ۱۳۲۴ قمری که آغاز مشروطیت بود مرحوم وحید در حوزه آراد بخوانان و مشروطه‌ایان وارد شد و برای پیشرفت مقصود بساختن اشعار وطنی و ادبی پرداخت و تحریر مقالات

سیاسی و اجتماعی و ادبی روزنامه های پروانه ، زاینده رود ، درفش
کاویان و مفتش ایران را که در آن تاریخ در اصفهان منتشر میگردد
بعهد گرفت .

قسمت عمده اشعار وطنی و اجتماعی خود را مرحوم وحید در
مدت یازده سال (از ۱۳۲۴ تا ۱۳۳۶) سروده است

در نتیجه انتشار اشعار سیاسی مأمورین و سربازان روسی و
انگلیسی در صدد دستگیری وی برآمدند ناچار استاد در تاریخ جمادی -
الاولی ۱۳۳۴ قمری شبانه بطور مخفی راه مهاجرت بختیاری را در پیش
گرفت و قریب دو سال در آن ناحیه بنظم اشعار وطنی و شاهکار خود
(بنام کارنامه اردشیر بابکان) که در شماره های ارمغان قسمتهای عمده
آن بطبع رسیده ، پرداخت .

مرحوم وحید در سال ۱۳۳۶ قمری با اصفهان مراجعت کرد و چون
در مدت دو سال هجرت اموال وی و بستگانش در معرض نهب و غارت در
آمده بود ناگزیر بطهران مسافرت نمود و تاهنگام فوت در این شهرستان
بتحقیق و تتبع آثار اسانید و نظم اشعار و تدیس علوم ادبی و
تشار مجله ارمغان پرداخت و در ضمن در اداره انطباعات وزارت فرهنگ
نیز مشغول کار گردید .

در تاریخ نهم تیرماه ۱۲۹۸ هجری خورشیدی بهضویت محکمه
ابتدائی رشت منصوب شد ولی بهقتضای طبع شاعرانه قبول ننمود . داور
وزیر عدلیه در تشکیلات جدید مرحوم وحید را بارتبه عالی قضائی برای
ریاست محکمه جنحه دعوت کرد این ابلاغ را نیز مانند عضویت محکمه
ابتدائی رشت و فرمان لقب سلطان الشعرائی از طرف مرحوم احمد
شاه پذیرفت چنانکه ب لقب سلطان الشعرائی هم چگاه تظاهر نمود و از
مزایای احکام رتبه های قضائی نیز بهچوجه استفاده نکرد .

انتشار مجله ارمغان

مرحوم وحید در بهمن ماه ۱۲۹۸ هجری خورشیدی اولین شماره
مجله ادبی ارمغان را در طهران منتشر ساخت ، آخرین شماره ارمغان در
زمان حیات مرحوم وحید شماره دهم سال بیست و دوم در ماه دی ۱۳۲۰
هجری شمسی بود .

دوره ۲۲ ساله ارمغان شامل دقیقترین تحقیقات ادبی و تتبعات

تاریخی و بهترین آثار نظم و نثر گویندگان متقدم و معاصر میباشد که در بیشتر کتابخانه ها دوره های آن موجود است و فضلا و دانشمندان و مستشرقین از دور و نزدیک ناگزیر بمطالعه آن می باشند . این مجله کهنسال ادبی و تاریخی پس از فوت استاد بمدیریت فرزند آن مرحوم منتشر میگردد . اولین شماره انتشار مجدد درمغان پس از یک دوران فترت که در حدود سه سال ادامه پیدا کرد در تاریخ اول فروردین ماه سال ۱۳۲۷ شمسی بود و شماره ششم سال بیست و هفتم در چند روز قبل منتشر گردید که با خاتمه سال جاری سه سال بردوران انتشار و عمر این نامه ادبی افزوده میگردد .

تبعات و حید

کتابهایی که بعنوان ضمیمه درمغان و بامستقلا بتصحیح و حواشی مرحوم وحید بطبع رسیده عبارتند از:

- (۱) دیوان ابوالفرج رونی بتصحیح پروفور چایکین مستشرق روسی ضمیمه سال ششم درمغان .
- (۲) دیوان باباطاهر عربیان باضافه کلمات قصار ضمیمه سال هفتم درمغان .
- (۳) جام جم اوحقی مراحه ای ضمیمه سال هشتم درمغان .
- (۴) ره آورد وحید (جلد اول) اثر خود مرحوم وحید ضمیمه سال نهم درمغان .
- (۵) دیوان قائم مقام قراہانی ضمیمه سال دهم درمغان .
- (۶) بختیارنامه ترجمه دقایق مروزی که در عصر ساسانی تألیف شده ضمیمه سال یازدهم درمغان .
- (۷) جلد دوم ره آورد وحید اثر مرحوم وحید ضمیمه سال سیزدهم درمغان .
- (۸) دیوان سید احمد هائف اصفهانی ضمیمه سال چهاردهم درمغان .
- (۹) اشعار گزین از دیوان ادیب الممالک قراہانی ضمیمه سال پانزدهم درمغان .
- (۱۰) تذکره تحفه سامی تألیف سام میرزای صفوی ضمیمه سال شانزدهم درمغان .

(۱۱) بخش اول تذکره میرزا طاهر نصرآبادی ضمیمه سال
هفدهم ارمغان .

(۱۲) بخش دوم تذکره نصرآبادی ضمیمه سال هجدهم ارمغان .

(۱۳) بخش سوم (آخر) تذکره نصرآبادی ضمیمه سال
نوزدهم ارمغان .

(۱۴) رساله خواجه عبدالله انصاری ضمیمه سال بیستم ارمغان .

(۱۵) هزاراندرز حکیم نظامی فراهم آورده مرحوم وحید ضمیمه
سال بیست و یکم ارمغان .

(۱۶) دیوان عبید زاکان ضمیمه سال بیست و دوم مجله
ارمغان .

کتابهایی که مرحوم وحید مستقلا تصحیح و منتشر نموده
بدینقرار اند :

(۱) دیوان ادب المالک که دردی ماه ۱۳۱۲ منتشر گردیده .

(۲) خمسه حکیم نظامی که قریب دهسال استاد در تصحیح و
تفسیر و معانی اشعار آن رنج برد و در هفت مجلد بنام سیمه نظامی (مخزن -
الاسرار ، خسرو شیرین ، لیلی و مجنون ، شرفنامه ، هفت پیکر ، اقبال -
نامه ، گنجینه کنجونی شامل قصاید و غزلیات نظامی) منتشر ساخت

(۳) دیوان جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی که در مرداد
۱۳۲۰ نشر گردید .

(۴) دیوان کمال الدین اصفهانی که قریب سه پنجم آن را مرحوم
وحید تصحیح و مقابله نمود و پس از فوت استاد بقیه در انجمن حکیم نظامی
تصحیح کردید ولی هنوز بطبع نرسیده .

آثار و خدمات دیگر وحید

(۱) مثنوی سرگذشت اردشیر که در چهارمجله بختیاری هنگام
مهاجرت سروده و قسمتی از آن در دوره های ارمغان بطبع رسیده .

(۲) صد اندرز وحید که قسمتهای از آن در ارمغان
بچاپ رسیده ،

(۳) دیوان قصائد و غزلیات و قطعات که قریب ۳۵ سی هزار
بیت می شود و قسمتی از آن در ارمغان و دیگر مطبوعات کشور بطبع
رسیده . مرحوم وحید با آنهمه اشتغاللات ادبی و تصحیح و تألیف و نشر

قطعه

ی‌س‌ا‌د‌ د‌ا‌ر‌م‌ س‌خ‌ن‌ی‌ ن‌غ‌ز‌ و‌ خ‌ر‌د‌م‌ن‌د‌ ن‌ی‌و‌ش‌
 ا‌ز‌ ح‌ک‌ی‌م‌ی‌ ه‌ن‌ر‌آ‌م‌وز‌ و‌ ه‌د‌ا‌ی‌ت‌ آ‌م‌ی‌ن‌
 ک‌ه‌ ز‌م‌ی‌ن‌ ا‌س‌ت‌ ی‌ک‌ی‌ پ‌ی‌ک‌ر‌ و‌ ب‌ر‌ا‌ی‌ن‌ پ‌ی‌ک‌ر‌
 ع‌ض‌و‌ ه‌ا‌ی‌ م‌ت‌ن‌ا‌س‌ب‌ ه‌م‌ه‌ ا‌ق‌ط‌ار‌ ز‌م‌ی‌ن‌

قریب پنجاه کتاب علمی و ادبی هیچگاه در صد انتشار کلیات آثار خویش بر نیامد و معتقد بود همانطوری که وی آثار دیگران را منتشر کرده دیگران باید آثار او را منتشر سازند اینک امید میرود در آینده موفق بطبع و انتشار کلیات آثار آن مرحوم گردیم.

(۴) تألیف جلد دوم بیخچالیه که تمام آن چاپ نشده.

(۵) تأسیس انجمن ادبی ابران که چندسال در منزل استاد و یا در اداره مجله ارمغان با حضور گویندگان و فضلاء مرکز ریاست وی تشکیل میگردد و چون کم کم انجمن با ورود عده ای عضو جدید مفهوم حقیقی خود را از دست داد از آن کساره گیری نمود و انجمن ادبی حکیم نظامی را تأسیس نمود.

(۶) انجمن حکیم نظامی که تأسیس آن در اواخر سال ۱۳۱۱ خورشیدی در منزل استاد تشکیل گردید. مرحوم وحید تا هنگام فوت این انجمن راهفته ای یک شب با حضور عدم ای ازادبا و دانشمندان در منزل شخصی تشکیل میداد. قسمت عمده کارهای ادبی را مرحوم وحید در این انجمن انجام داد و بهترین گویندگان و شعرای معاصر در این انجمن در تحت نظر استاد راه سخن سرانی را فرا گرفتند.

این انجمن هنوز با حضور دوستان باوفای آن مرحوم و دانشمندان و گویندگان مشهور در مجله ارمغان با همان سبک و روش هفته ای یکبار تشکیل میگردد.

(۷) مرحوم وحید مؤسس دو بسات دبستان یکی در دستگرد بنام کمال الدین و یکی هم در قریه سوهانک شمیران بنام ارمغان بود و دهمه کمال الدین اسمیل را در مجله جو باره اصفهان آشکار ساخته و با اهتمام آن مرحوم یک خیابان در اصفهان بنام کمال الدین اسماعیل نامیده شده است.